

О. В. КУЛЬТЕНКО, Б. В. УЛЮШЕВ

Олександр Володимирович Культенко, кандидат юридичних наук, старший викладач Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Богдан Валерійович Улюшев, студент VI курсу Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ПОТЕНЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРИСЯЖНИХ НА ПРИКЛАДІ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Моральні норми повинні не лише декларуватись, а в необхідних випадках і забезпечуватися засобами юридичної відповідальності¹.

У системі сучасного права суд присяжних виник як уособлення мініатюрного суспільства для здійснення контролю над системою трьох гілок влади². Протягом свого історичного розвитку інститут присяжних із певними видозмінами набув значного поширення (див. рис. 1). Не стала винятком і Україна. Не зважаючи на те, що застосування суду присяжних забезпечено у Конституції України (ч. 4 ст. 124, ч. 1 ст. 127, ч. 2 ст. 129), практична реалізація цього положення постала із прийняттям за основу кримінального процесуального кодексу.

Україна в силу свого геополітичного розташування виступає ланкою поєднання країн західної та центральної Європи з постсоціалістичними. Тому значна кількість реформуєтворюючих процесів цих держав є плацдармом для їх застосування на вітчизняних теренах. Передусім український досвід може стати першоосовною для сприятливого розвитку правової системи нашої держави та, як наслідок, вплинути на формування еволюційного розвитку економіки і громадянського суспільства.

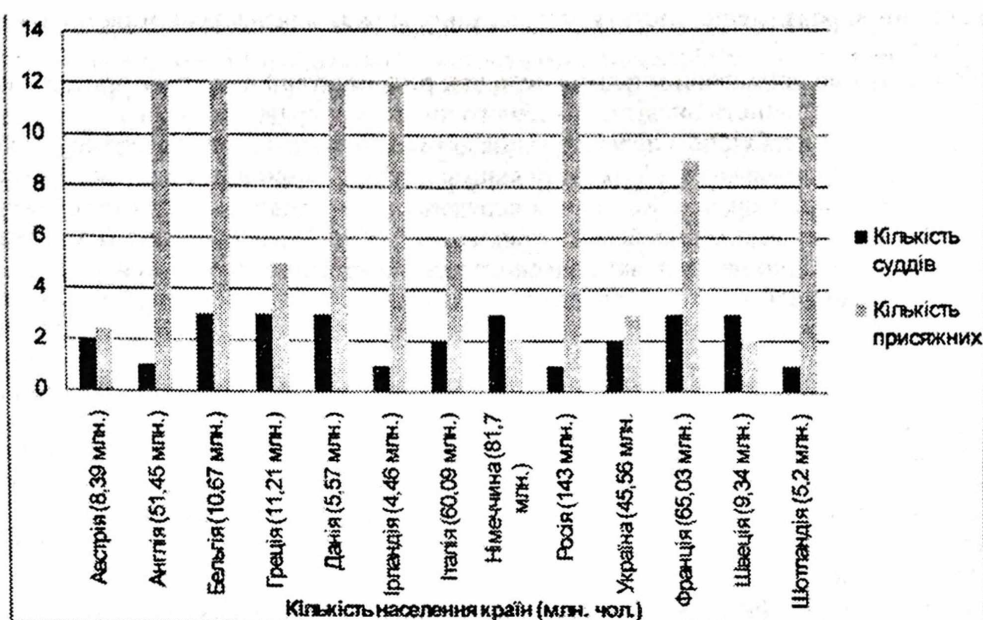

Рис. 1. Порівняльна діаграма складу суду присяжних у деяких країнах Європи (2012 рік)

Проблеми впровадження та розвитку інституту присяжних є актуальними, оскільки на сучасному етапі спостерігається світова тенденція запровадження інституту присяжних у країнах, де він не застосовувався³, та разом із тим згортання кількості справ, що розглядаються за участю присяжних у країнах, де він розвивається тривалий час⁴. Враховуючи вищезазначене, становище та новизну цього інституту для України, плідна науково-дослідна діяльність з означеної теми здатна дати відповідь на дискусійні питання, пов'язані з діяльністю цього інституту.

Наукова значущість даної роботи й унікальність класифікації потенційних проблем, які можуть постати на шляху вітчизняної правової системи при застосуванні суду присяжних (за критерієм предметного регулювання).

Мета даної статті полягає у визначенні основних можливих проблем впровадження інституту присяжних на території України, враховуючи міжнародний досвід.

Вітчизняна доктрина регулювання досліджень цього інституту носить прогностичний характер – описуються проблематика та доцільність його застосування у нашій державі, передумови створення та можливі недоліки реалізації. Серед науковців, які розкривають окремі проблеми: А. Бурий, А. Голева, Л. Голяк, А. Мацко, Р. Таратула, Л. Тополевська, Р. Тополевський, О. Тюріна, О. Яновська, Н. Яценко та інші. Оприлюднені результати наукових здобутків вказаних вище науковців не можна вважати завершеними, оскільки в нашій країні нещодавно вступив у дію КПК в новій редакції, з цього відсутня практична реалізація його нових положень. На відміну від цього зарубіжний досвід інституту присяжних постає досить сформованим на основі ґрунтовних його досліджень. Конкретизована проблематика застосування суду присяжних описується у працях таких зарубіжних авторів, як К. Еванс, Дж. Джексон, М. Ковальов, Е. Шейн.

Слід зазначити, що на шляху становлення інституту присяжних держави, які намагались його запровадити, зустрічали значну кількість перепон. Японія, Іспанія, Люксембург, Фінляндія відмовилися від інституту присяжних, посилаючись на його неефективність та анахронізм⁵. Насправді вони не змогли впоратися з такими проблемами, як збільшення обсягу роботи судів, уповільнення загального руху справи й різке збільшення тривалості судових засідань порівняно з процесами, що їх ведуть судді самостійно.

Досить часто опосередкованим джерелом для імплементації правових реформ для поліпшення законодавства в Україні стають країни члени СНД та їх сусідні країни через тісний зв'язок їх геополітичного розташування та економічного становища. Але, на жаль, не у нашому випадку. Росія першою із пострадянських республік, передбачила застосування інституту присяжних та реалізувала його положення. Через відсутність ґрунтовної теоретичної й методологічної бази суд та інші учасники процесу зазнавали надзвичайних труднощів при здійсненні своїх професійних обов'язків та завдань під час розгляду справи. У своїй статті О.Г. Яновська на основі російського досвіду введення суду присяжних у дію зазначає, що судді були змушені на власний розсуд напрацьовувати методики ведення кримінального процесу за участю присяжних засідателів, складати зразки процесуальних документів; прокурори мали проблеми із визначенням правової позиції в ситуації недоведеності вини підсудного наявними у справі доказами⁶. Конституції таких держав, як Білорусь, Естонія, Киргизстан, Латвія, Литва, Молдова, Таджикистан, Туркменія та Узбекистан не передбачають взагалі можливості використання інституту присяжних; діють за принципом немає питання – немає проблем⁷.

На нашу думку, доцільно згрупувати проблеми введення інституту присяжних, що сприятиме у подальшому їх легкому усуненню, здійснюючи превентивну функцію. Враховуючи предметний критерій їх виник-

нення, потенційні проблеми впровадження інституту присяжних можна класифікувати на нормативно-правові, економічні та соціальні.

Для того, щоб вести мову про нормативно-правові недоліки регламентації інституту присяжних, спершу слід проаналізувати обсяг та ґрунтовність висвітлення даного питання у правовій сфері.

Розпочати відповідний аналіз необхідно з перерахування нормативно-правового матеріалу, який зумовив предикат застосування інституту присяжних в Україні та який залишається чинним досі. Так, 10 травня 2006 р. Указом Президента України була схвалена Концепція вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів⁸. У ч. 2 п. 3 розділу 4 її зазначалось, що діяльність суду присяжних необхідно врегулювати законодавчо, передбачивши його використання лише в окремих категоріях кримінальних справ. Обвинувачений повинен мати право вибирати: його справу розглядатиме суд присяжних чи колегія професійних суддів. Функції присяжних мають бути відокремлені від функцій професійного судді. Присяжні вирішують у своєму вердикті лише питання юридичного факту, а професійний суддя на основі вердикту присяжних і норм кримінального права постановляє вирок. Того ж року на територію України було поширено дію Бангалорських принципів поведінки суддів (загальновізані стандарти, які регулюють діяльність судів на міжнародному рівні)⁹. Відповідно до неї певний акцент ставився на врегулюванні стосунків між судьями та присяжними. Суддя підтримує порядок та дотримується етикету в процесі всіх судових розглядів та поводить себе терпляче, гідно та ввічливо щодо сторін судового засідання, присяжних, свідків, адвокатів та інших осіб, з якими суддя спілкується у своїй офіційній якості. Аналогічної поведінки вимагала ця міжнародна угода від осіб, які беруть участь у судовому засіданні. У п. 3 ст. 1 Додаткового протоколу до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS 191), ратифікованого Україною 18 жовтня 2006 р., наводиться міжнародне тлумачення терміна «присяжний засідателі»¹⁰. Можливість конкретного визначення цієї дефініції закріплювалася за країнами-учасниками цього Протоколу. Проте обов'язково це поняття повинно включати в себе особу, яка діє як член колегіального органу, що має визначити вину обвинуваченої особи у ході судового процесу.

Новий етап передумов застосування інституту присяжних пов'язаний з Указом Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 р. «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів»¹¹. Згідно з ним одним із напрямів реформування кримінальної юстиції України зазначався розгляд колегіальним судом, за участю народних засідателів або присяжних, кримінальних справ, у яких обвинуваченими є неповнолітні особи. У свою чергу, Бордоська декларація, прийнята 18 листопада 2009 р., зводила завдання суддів, а у відповідних випадках і судів присяжних, до належного розгляду справ, без будь-якого неправомірного впливу з боку обвинувачення чи захисту, чи будь-якої іншої сторони¹².

Основна законодавча регламентація інституту присяжних зосереджена у Законі України «Про судоустрій і статус суддів» та Кримінальному процесуальному кодексі України внаслідок здійснення кримінальної процесуальної реформи 2012 року. Кримінальний процесуальний кодекс містить главу 2 до якої входить лише 8 статей, присвячених регулюванню провадження в суді присяжних¹³. Їх стислий виклад не може дати відповідь на багато дискусійних питань у діяльності присяжних. Наприклад, питання відведення та усунення присяжного може призвести до відкликання судьями «несприятливих» для обраного ними рішення присяжних, чи сторонами процесу – для винесення сприятливого для них рішення. Поняття втрати присяжним неупередженості є оціночною ознакою, а тому застосовуються судьями та іншими присяжними з їх власного переконання. У свою чергу, власне переконання окремих суддів та присяжних в ідентичних ситуаціях може призвести до їх різних висновків та як наслідок і до протилежних рішень.

Слід звернути увагу, що цей закон не передбачає реалізації можливості громадянина бути присяжним, тобто порядку відбору кандидатів, критеріїв їх оцінювання та умов обрання. В іноземних державах застосовують систему опитування та подальшого відбору присяжних *voir dire* (зі старофранцузької – «говорити правду») ¹⁴. Суть цієї системи зведена до того, що потенційному присяжному ставлять питання, при аналізі відповідей на які можна визначити чи здатна ця людина об'єктивно визначити докази у справі. У свою чергу таке тестування зможе оцінити характер присяжного та здійснити більш якісний відбір для правильного розгляду тієї чи іншої справи.

Більше того, Укази Президента, які зберігають досі чинність, суперечать моделі інституту присяжних, визначеній у КПК. В указах говориться про впровадження класичного варіанта суду присяжних із роздільними колегіями (англо-американська модель суду присяжних), тоді як новий Кримінальний процесуальний кодекс – спільною із професійними судьями колегією (європейська модель суду присяжних), подібною за повноваженнями до суду шефенів¹⁵.

У Законі України «Про судоустрій і статус суддів» на підтримку реалізації положень КПК щодо статусу присяжних була прийнята нова редакція¹⁶. У ньому, більшою мірою, правовий статус присяжного викладається разом з правовим статусом народного засідателя, фактично ототожнюючи ці поняття, а саме: їх статус, специфічність справ, до яких залучаються, вимоги до кандидатів, підстави і порядок увільнення від обов'язків, гарантії прав; при вирішенні всіх питань, пов'язаних з розглядом справи і постановленням судових рішень, вони мають такі самі права, як і професійні судді. Основна відмінність цих інститутів полягає у тому, що присяжні засідателі вирішують питання щодо винуватості або невинуватості особи, засідаючи в окремій колегії без судді, а народні засідателі розглядають питання щодо вини підсудного спільно з професійним суддею та спільно визначають покарання¹⁷. У нашому випадку видається незрозумілим

доцільність введення «нового» інституту, який на практиці лише розширює компетенцію другого. На нашу думку, вітчизняному законодавцю довелося застосувати саме дефініцію «присяжного» для лексичного, а не змістовного дотримання положень Конституції: «Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних»¹⁸.

Цікавим є інший аспект: в іноземному праві стосовно інституту присяжних у випадках змішаного порядку, не дивлячись на пряму відсутність передбачених професійних знань присяжними, ці ж країни перед початком їх участі у судовому розгляді (Чехія, Німеччина, Польща, Франція), або під час строку здійснення ними цих специфічних повноважень (Болгарія, Фінляндія) здійснювали обов'язкове спеціальне навчання, яке проводилось відповідним судом¹⁹.

Окрім цього, Закон України «Про судоустрій і статус суддів» містить значні прогалини у сфері діяльності інституту присяжних. Зокрема, згідно з п. 5 ст. 61 цього закону неявка без поважних причин у судове засідання присяжного вважається неповагою до суду. Відповідальність за неповагу до суду передбачена ст. 185-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Обов'язковою кваліфікуючою ознакою даного адміністративного правопорушення при ухиленні від явки в суд є «злісність»²⁰. Злісним визначається повторне без поважних причин ухилення від явки в суд²¹. Це означає, що за чинною редакцією положень ст. 185-3 КУпАП не є правопорушенням і не тягне за собою адміністративної відповідальності одноразова навмисна неявка в суд особи (в тому числі присяжного), особиста участь якої в судовому розгляді визнана обов'язковою. Разом із тим через неявку в судове засідання учасників судового розгляду фактично відкладається розгляд кожної другої-третьої справи.

Як бачимо, нормативну визначеність та регламентацію даного інституту не можна назвати повною. Сукупність нормативно-правових актів, значну частину серед яких займають міжнародні документи та документи рекомендаційно-програмного значення, має розпорошений характер. На підтвердження цього можна вказати положення листа суддів Верховного Суду України від 12 липня 2010 р. щодо Закону України «Про судоустрій і статус суддів»²². У ньому судді нарікали на те, що право народу на безпосереднє здійснення правосуддя судом присяжних знову на невизначений час залишається на рівні декларації, що унеможливить здійснення народом у законних формах дієвого контролю за владою. За останні два роки відбулися законодавчі нововведення, які дадуть змогу впровадити інститут присяжних на теренах нашої держави, але вони також не позбавлені недоліків.

Окремого розгляду потребує наступна група можливих проблем впровадження суду присяжних в Україні – економічних. Одним із основних аргументів супротивників використання даного інституту була проблема його фінансового забезпечення. Ще у травні 2006 р. у заяві Ради суддів України «Про концептуальні підходи Ради суддів України до подальшого здійснення судово-правової реформи в Україні» пропонувалось зі статей Конституції України виключити положення про участь у судочинстві присяжних, оскільки ця процедура є малоефективною і до того ж пов'язана зі значними витратами²³. Водночас висловлювалась ідея про збереження інституту народних засідателів, що відповідатиме не тільки вітчизняним традиціям, а й практиці більшості європейських держав, які допускають участь представників народу у здійсненні правосуддя на тих же засадах.

Значна кількість як вітчизняних, так і іноземних науковців вважають, що фінансове забезпечення цього інституту та взагалі судової влади у нашій державі перебуває на низькому рівні. Для прикладу, судочинство в більшості американських судів обходиться в день більше 1 500 \$, а розгляд справи в суді присяжних, як мінімум, у 54 тис. \$ на місяць²⁴.

Питання регулювання діяльності присяжного спеціальним законом вже виникало у вітчизняного законодавця, проте проект закону про суд присяжних в Україні навіть не було винесено на розгляд Верховної Ради України²⁵. Незважаючи на це, у ньому передбачалась можливість на час виконання обов'язків присяжного за рахунок Державного бюджету сплатити йому винагороду в розмірі 50 % посадового окладу судді відповідного суду пропорційно кількості днів для участі у здійсненні правосуддя, але не менше середнього заробітку за місцем основної роботи чи середнього постійного заробітку.

Відсутність гідного фінансування здатна призвести до браку раціонального відбору кандидатів у суд присяжних та ухиляння від виконання покладених на них обов'язків. Для прикладу можна порівняти кількість присяжних та суддів, річну зарплату суддів та прокурорів у країнах Європи за 2010 рік (див. табл. 1).

При врахуванні даних таблиці стають зрозумілим витoki корупції та причини її виникнення. Це питання прямо пов'язане із присяжним, у якого зарплата за справу, не зважаючи на безпосередню участь у ній та виконання однакових із суддею повноважень, набагато менша суддівської. Ми вважаємо, що стан правового поля держави передусім залежить як від нормативного регулювання тих чи інших відносин, так і від економічного розвитку держави. У трикутнику потреб людини А. Маслоу на першому місці стоять не правові засади, а питання особистого задоволення життєво необхідних фізіологічних потреб²⁶. Досконалість будь-якого законодавчого акта нівелюється при особистісному бажанні конкретного індивіда та суспільства в цілому не дотримуватись його через власну матеріальну незабезпеченість.

Економічні проблеми тісно пов'язані з відбором кадрів до суду присяжних. Якщо рівень заробітної плати за функції виконання роботи присяжного буде в декілька разів вище за середньодобову (чи середньомісячну) – це дасть змогу залучати присяжних на конкурсній основі та обирати кращих із запропонованих кандидатів; підвищить престиж даної діяльності, про яку ще мало кому відомо.

Річна зарплатня суддів на початку кар'єри в країнах Європи (свро, 2010 рік)

Країна	Річна зарплатня судді до податків	Відношення річної зарплатні судді до середньої по країні	Річна зарплатня судді після сплати податків
Австрія	47713	1,7	30499
Англія	120998	3,8	
Бельгія	62367	1,6	33925
Греція	32704	1,324300	
Данія	104098	2,1	
Ірландія	147961	4,1	
Італія	50290	2,1	31729
Німеччина	41127	0,9	
Росія	15988	2,613098	
Україна	6120	2,64872	
Франція	40660	1,2	31599
Швеція	52587	1,4	
Шотландія	150106	5,2	
У середньому	32704	2,1	16564

За загальноновизнаним твердженням суд присяжних є засобом застосування тих соціально-моральних принципів, якими керується суспільство у певний період. Він є відображенням того, що окрім певних економічних, демократичних, соціальних прав звичайний громадянин (без спеціальних знань) може бути не лише тією особою, стосовно якої здійснюється судочинство, а й безпосередньо його справляти. Якщо враховувати відсутність освітнього цензу та спеціальних юридичних знань присяжного, то можна говорити про те, що присяжні представляють мораль суспільства, а судді – закон. У судді, який щоденно вирішує кримінальні справи, з часом деформуються морально-етичні якості та характер; принципи об'єктивності, справедливості, власного переконання в одного й того ж судді на різних етапах кар'єри та стажу роботи, безперечно, змінюються. Тому участь у розгляді справи осіб без кваліфікованих знань у галузі права надає змогу повернути прямий взаємозв'язок морально-суспільної та суддівської думки.

Раптова зміна вже усталеного порядку суспільного устрою та покладення на громаду нових прав/обов'язків може призвести до виникнення соціальних проблем впровадження інституту присяжних.

Існує думка щодо обмеженого спілкування та вирішення ходу справи тільки між суддями, а вже після вирішення справи між ними визначається мета схиляння на бік вже прийнятого рішення присяжних. Особливо враховуючи категорії справ, до яких залучаються присяжні, та суддівський авторитет, невідомо, як буде проходити розмова у нарадчій кімнаті. Тим паче можливість присяжного довести тиск на нього з боку суддів через таємницю нарадчої кімнати виглядає досить обмеженою. Частина 2 ст. 65 КПК стверджує, що не можуть бути допитані як свідки: професійні судді, народні засідателі та присяжні – про обставини обговорення в нарадчій кімнаті питань, що виникли під час ухвалення судового рішення, за винятком випадків кримінального провадження щодо прийняття суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, ухвали²⁷. Але навряд чи можна тлумачити думку авторитетного судді зі стажем від п'яти років, який наполегливо радить прийняти те чи інше рішення, завідомо неправосудним.

Закон України «Про правила етичної поведінки» від 17 травня 2012 р. серед суб'єктів, на яких поширюється дія цього закону, визначає як суддів, так і присяжних²⁸. У ньому п. 2 ст. 15 передбачає, що «особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, не можуть прямо чи опосередковано спонукати у будь-який спосіб підлеглих до прийняття рішень, вчиняти дії або бездіяльність на користь своїх особистих інтересів та/або інтересів третіх осіб». Натомість практичний процедурний порядок, який передбачав би недопустимість впливу на думку присяжного, що стосується справи, яка розглядається, як з боку суддів, так і з боку заінтересованих у результаті розгляду справи осіб, відсутній.

З одного боку, наявність у залі судового засідання слухачів чи преси спонукає суддю до більш ретельного виконання ним своїх обов'язків. Більш якісний результат у розгляді справ суддями буде через залучення присяжних, які за вищеописаним принципом опосередковано виконуватимуть наглядову функцію за здійсненням правосуддя. З іншого боку, у багатьох випадках діяльність присяжного скерована емоцією, а не законом²⁹. Адвокат, як і прокурор, може покластись на власну сценічну майстерність та ораторські навички при участі присяжних у розгляді справи.

Здійснити тиск на присяжних, чий склад підлягає особливому порядку призначення, видається складнішим завданням, ніж на суддів з усталеним складом. До того ж присяжні не хвилюються за збереження тієї чи іншої посади при справлянні правосуддя.

Існують інші міцні важелі впливу на прийняття рішення у справі так, як потрібно стороні процесу³⁰. В іноземних державах при розгляді справ за участю суду присяжних одна зі сторін (чи навіть обидві) наймають спеціальних консультантів. Ці консультанти працюють у компанії, де спеціалісти використовують вели-

чезні бази даних та результати демографічних дослідів для розуміння людської передбачуваності. Залежно від фінансових ресурсів та етики наймача ці компанії надають ґрунтовний звіт про кожний аспект життя присяжного засідателя та вираховують перспективу його рішення. Таке дослідження може включати фінансові можливості особи (прибуток, заборгованості), особистий статус, політичні симпатії, хобі, навіть місце, де людина купує одяг. Завдяки такій інформації консультант створює психологічний портрет, у результаті чого можна із високою ймовірністю припустити, яке судове рішення така людина ухвалить.

Ґрунтуючись на проведених дослідженнях можна дійти висновку, що глобалізація правового простору – одна з об'єктивних причин застосування в Україні суду присяжних, який відповідає міжнародним стандартам правосуддя. Введення інституту присяжних може змінити обвинувальний характер системи вітчизняного правосуддя, адже присяжні засідателі виносять виправдувальний вердикт у 18–20% справ, тоді як професійні судді – лише у 1–2%³¹. Усі принципи здійснення правосуддя, передбачені національним законодавством, такі як демократизм, гласність, посилення змагальності, доступність правосуддя³², при використанні суду присяжних отримають новий вищий рівень реалізації та правозастосування. Із введенням інституту присяжних підсудний отримає більше можливостей для захисту. Якщо реалізацію інституту присяжних можна буде назвати ефективною, то будуть сформовані передумови для подальшого реформування судової системи, а саме: можливість застосування інституту присяжних і у справах щодо злочинів, вчинених неповнолітніми (така практика має місце в Німеччині)³³.

Для такої ефективної реалізації необхідне прийняття спеціального закону, що зумовлено об'єктивними потребами усунення прогалин наявних нормативно-правових актів, які регулюють діяльність суду присяжних, та створення системи морально-матеріального стимулювання присяжних.

¹ Тертишник Б.М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України. – К.: А.С.К., 2007. – 1056 с. – С.19.

² Голева А. Суд присяжних: заплатити одному завжди дешевше, ніж десяти // Юридичний журнал. – 2004. – № 11 // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1493>.

³ Мирзоев Гасан. Защита прав человека и роль правоохранительной системы государства в ее обеспечении // Уголовное право. – 2006. – №3. – С.114–119.

⁴ Міжнародний досвід діяльності інститутів мирового судді, суду присяжних, народних засідателів та пропозиції щодо можливостей його застосування в Україні / Бурий А., Таратула Р., Тополевський Р., Тополевська Л. / Регіональний громадський фонд «Право і Демократія», 2009. // Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.fond.lviv.ua/storage/library/Doslidzh.myrovsud_prusiaznuh.pdf – 131 с. – С. 56.

⁵ Яценко Н. Г. Народні засідателі та суд присяжних у цивільному процесі: історія і сучасність // Вісник Вищої ради юстиції. – 2011. – №1(5). – 230 с. – С.115.

⁶ Яновська О.Г. Суд присяжних в системі гарантії захисту прав людини // Вісник Академії адвокатури України. – 2005. – № 2. – 138 с. – С. 94.

⁷ John D. Jackson & Nikolay P. Kovalev. Lay Adjudication and Human Rights in Europe. Columbia Journal of European Law. – 2006. – № 13. – P.83–122.

⁸ Указ Президента України «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» від 10.05.2006 № 361/2006 // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/361/2006/conv/print1349879634127396>.

⁹ Малиренко А.В. Про присягу судді та відповідальність за її порушення // Вісник Верховного Суду України. – 2012. – № 2(138). – С.26–31.

¹⁰ Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією від 15.05.2003 № ETS 191. // Електронний ресурс. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_172/conv/print1349712332808772.

¹¹ Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» від 08.04.2008 № 311/2008. // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/311/2008>.

¹² Бордоська декларація від 18.11.2009 // Електронний ресурс. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a50.

¹³ Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України». – Х.: Одиссей, 2012. – 360с. – С.197–201.

¹⁴ Evans C. Criminal Justice. Trials and the Courts. – Chelse a House Publishers, 2010. – 129 pp. – P.64.

¹⁵ Шефенів схвалили // Закон і Бізнес. – 21.01–27.01.2012. – №4 (1043). – 20 с. – С.3.

¹⁶ Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 № 2453-VI. // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>.

¹⁷ Міжнародний досвід діяльності. Вказана праця. – С.105.

¹⁸ Конституція України. – С.: ТОВ «ВВП Нотіс», 2011 – 48с. – С.34.

¹⁹ Elizabeth R. Sheyn. A Foot hold for Real Democracy in Eastern Europe: How Instituting Jury Trials in Ukraine Can Bring About Meaningful Governmental and Juridical Reforms and Can Help Spread These Reforms Across Eastern Europe. – VANDERBILT JOURNAL OF TRANSNATIONAL LAW. – Vol. 43, 2010. – P.649–699. – P.676.

²⁰ Кодекс України про адміністративні правопорушення. – К.: ПАЛІВОДА А.В., 2012. – 280 с. – С.143.

²¹ Каложний П.А., Комзюк А.Т., Погрібний О.О. та ін. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 781с. – С.428.

²² Лист Верховного Суду України щодо Закону України «Про судоустрій України і статус суддів» від 12.07.2010. // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0002700-10>.

²³ Заява Ради суддів України «Про концептуальні підходи Ради суддів України до подальшого здійснення судово-правової реформи в Україні» від 26.05.2006. // Електронний ресурс. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VS06095.html.

- ²⁴ Судебные системы западных государств. – М.: Наука, 1991. – 240с. – С.89.
- ²⁵ Оперативна інформація про результати розгляду питань на пленарному засіданні Верховної Ради України від 1 червня 2011 року. // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/meeting/faxiv/show/884.html>.
- ²⁶ Зимняя И.А. Педагогическая психология. Учебник для вузов. Изд. второе, доп., испр. и перераб. — М.: Издательская корпорация «Логос», 2000. — 384 с. – С.222.
- ²⁷ Кримінальний процесуальний кодекс. Вказана праця. – С.38.
- ²⁸ Закон України «Про правила етичної поведінки» від 17.05.2012 № 4722-VI // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4722-17>.
- ²⁹ Evans С. Вказана праця. – С.27.
- ³⁰ Там само. – С. 65.
- ³¹ Яновська О.Г. Вказана праця. – С.97.
- ³² Козюбра М., Святоцький О. Судова влада в Україні // Право України – 2009. – №12. – 288 с. – С.58.
- ³³ Голяк Л.В. Порівняльне правознавство. Курс лекцій / Л. В. Голяк, А. С. Мацко, О. В. Тюріна. – К.: МАУП, 2004. – 200 с. – С.146.

Резюме

Проводиться порівняльний аналіз складу суду присяжних у деяких країнах Європи до кількості населення. Згруповано можливі проблеми впровадження інституту присяжних, враховуючи міжнародний досвід. Запропоновано класифікацію цих проблем та прийняття спеціального закону для врегулювання діяльності суду присяжних в Україні.

Ключові слова: суд присяжних, народні засідателі, принципи, регулювання діяльності, фінансування.

Резюме

Проводится сравнительный анализ состава суда присяжных в некоторых странах Европы к количеству населения. Сгруппированы возможные проблемы внедрения института присяжных, учитывая международный опыт. Предложена классификация этих проблем и принятие специального закона для урегулирования деятельности суда присяжных в Украине.

Ключевые слова: суд присяжных, народные заседатели, регулирование деятельности, финансирование.

Summary

Conducted a comparative analysis of the composition of the jury in some European countries in population. Grouped possible problems introduction of a jury, given the international experience. A classification of these issues and the adoption of a special law for the settlement of the jury trial in Ukraine.

Key words: jury, people's assessors, principles, regulation, financing.